

Cybinka ציבינקה

ציבינקה (בגרמנית: Ziebingen) היא עיירה באיזור ההסטורי של נוימרקט, כעת במחוז לובוש. עד לשנת 1802 הייתה בבעלות מסדר היוהאניטים, ולאחר מכן – בבעלות משפחת פינקנשטיין.

במקורות שנשתמרו עד ימינו אין איזכור ליהודים בציבינקה בימי הביניים ובעת החדשה. הם הופיעו במקום רק לאחר הוצאת צו היחסים האזרחיים מאת המלך ווילהלם פרידריך בשנת 1812, צו שידוע ברבים כחוק האמנציפציה. באותה התקופה נסלל הכביש החדש לפרנקפורט שעל נהד האודר, מה שתרם להתעוררות הכלכלית של הישוב. היהודי הראשון הרשום בעיירה, סוחר הבדים חניאל הולנדר, הגיע למקום ב-1821. למרות בעיות רבות ומכשולים שבעלי העיירה שם לפניו, הוא נותר במקום, ואחריו באו נוספים להתיישב. היו אלה בעיקר יהודים מפרנקפורט שעל נהר האודר וגובין, שעסקו בסחר כללי ובמסחר בקרקעות.

במחצית המאה ה-19 הקהילה היהודית בציבינקה מנתה כ-40 בני אדם. ב-1871 היו כבר 53 בני אדם, מתוכם 33 בעיירה עצמה ו-19 בסביבתה. לקהילה לא היה בית כנסת, רק אולם תפילה פרטי. מיקומו אינו ידוע. מבחינה אירגונית, יהודי ציבינקה היו קשורים לקהילת בית הכנסת בז'פין. התייעוד מהתקופה מאשר את נוכחותם בהנהלת הקהילה בז'פין. במחצית השנייה של המאה ה-19 בעיירה היה בית ספר יהודי פרטי קטן. הוא מופיע על שני תצלומים מ-1905, שפורסמו באלבום שהוצא לאור ב-2003 בידי גרמנים תושבי ציבינקה לשעבר.

עם עליית הנאצים לשלטון ב-1933 החלה רדיפת היהודים בעיירה. בעיקר היו אלה בתחילה השפלות וחרם, שמטרתם הייתה לאלץ את היהודים לעזוב. משפחת מן עזבה לפלשתינה (א"י) כבר ב-1933. ד"ר מרטין שולר, נציג הקהילה היהודית המקומית הידוע ביותר, גם הוא עזב לפלשתינה. הנאצים הסירו את שמו של אחיו גיאורג מהאנדרטה המקומית לנופלים במלחמת העולם הראשונה, שניצבה בסמוך לכנסייה. גיאורג שולר נפל בתפקיד קצין זוטר ב-6 בנובמבר 1917.

שיא הרדיפות היה ב"ליל הבדולח", בלילה שבין ה-9 ל-10 בנובמבר 1938. המבצע נוהל על ידי חברי האס-אס, שהגיעו מבחוץ – כפי הנראה מפרנקפורט שעל נהר האודר. בתי היהודים נשדדו, נחרבו והוצתו, בית העלמין, שכבר לפני זה שימש כמגרש משחקים והשתוללות לקבוצת הנוער ההיטלראי המקומית, נחרב גם הוא. הכומר ואלטר רטינג נעצר זמנית בשל הסתרה של שתי נשים יהודיות ממשפחת שולר, בביתו. כמעט כל יהודי המקום גורשו, תחילה לפרנקפורט שעל נהר האודר, ואחר כך גם למקומות נוספים. חלק מהילדים היהודיים מציבינקה יצאו לאנגליה במה שכונה ה"קינדרטראנספורט". בקבוצה זו וודאי היו רוזמארי שולר והנס לואיס פרנקל. רובם המוחלט של יהודי ציבינקה נספו בשואה.

בציבינקה התגוררו גם מה שכונה אז ה- *Geltungsjuden*, זאת אומרת יהודים שהיו חיוניים מסיבה זו או אחרת למשטר, והיו "נסבלים". הדבר נגע קודם כל למשפחת קונייצקו. לוסי וכריסטה קונייצקו עברו מאוחר יותר ללטשין (כעת בתחומי גרמניה), שם הן הופיעות במקורות ב-1944.

בית העלמין היהודי הוקם במחצית הראשונה של המאה ה-19 מזרחית לעיירה, בתוך יער, בקרבת מקום שנקרא "Lauche", לפני 1945. מפינת הדרך באמצע העיירה, שם הכביש מתפצל לכיוון ז'פין, יש לנסוע ישר כ-1600 מטר בכיוון ז'ילונה גורה. יש לפנות שמאלה מאחורי הבית ברחוב קרושנינסקה 79, לעבר דרך עפר בתוך יער, ומשם עוד כ-900 מטר אל תוך היער. בית העלמין משתרע על כ-600 מ"ר.

לפי עדויות שונות, בשטח בית העלמין עמד בית טהרה קטן, שלא שרד. בית העלמין נהרס עוד לפני 1945, אולם חורבנו המוחלט חל כבר בימי השלטון הפולני. הכניסה לשטח בית העלמין נמצאת בצדה השמאלי של דרך עפר, סמוך לזוג עצי שיטה ישנים. ניכר מבנה של שדרה ראשית, עליה עצי טיליה בני מאה ויותר. נשתמרו 13 מסגרות של מצבות, 11 ראשי מצבות וחצי מצבה. על חלק מהמצבה נשתמר הכיתוב העברי: "פרומט, אשת ר'לייב גולשמיט. נפטרה (...) שבט תר"ג [1843]. תנצב"ה.